

SZERKESZTŐSÉG

KIADÓHIVATAL:

SOPRON.

Yárkerület 72. Tel. 175

LEVÉLCIM:

SOPRON I.

Postafiók 92.

FELSŐDUNÁNTULI HÉTFŐ

POLITIKAI, TARSADALMI ES SPORT-HETILAP

HÉTFŐ 1944. szeptember 11.

Előfizetési árak:

NEMETORSZÁGBAN

Égész évre RM 12.-

Fel évre . . . 6.-

Negyed évre . . . 3.-

Mindenfelől

AZ MTI jelenti: Kormányrendelet értelmében a Közlöleti Szövetkezetek a teljes törlesztés megtörténte előtt tulajdonba adhatják az ONCSA-házakat. A rendelet végrehajtása azonnal megindul.

POZSONY: Szlovákiában nemzetőröket alakítottak, amelybe minden 15—50 éves férfi beletartozik. Kiképzésük már folyamatban van. (MTI)

OLASZORSZÁGBAN az adriai partvidéken a német erők teljes elhárító sikert értek el a nagy erővel támadó ellenséggel szemben. (MTI)

BERLIN: Angolszász bombázókötéllekek Szerbia és Magyarország egyes területei, valamint Emden városa ellen intéztek legutóbb támadást. Néhány ellenséges gép Hamburg ellen indított éjszakai támadást. (MTI)

MINT Berlinből jelentik, a francia-olasz határ vidékén az angolszászok újabban metrókői csapatokat is harcra vetettek. Az ellenségnek a határerődök elfoglalását célzó kísérletei megghiúsultak. (MTI)

SZÓFIA: A bolgár kormány elhatározta a diplomáciai viszony megszakítását a köztársasági Olaszországgal, Horvátországgal és Szlovákiával. Ugyanakkor hivatalosan is bejelentették a kapcsolatok megszakítását Németországgal. (MTI)

A PRAVDA jelenti, hogy Csatlós szlovák tábornokot, aki a partizánokhoz csatlakozott, a terroristák letartóztatták és Besztercebányára szállították. (MTI)

ANKARA: A bulgár fegyverszüneti bizottság Kairóban még mindig tetlenül időzik. A bulgár kormány most a bizottság egyes tagjait kicseréli. (MTI)

BERLIN: Göbbels miniszter több főiskola és egyetem ideiglenes megszüntetését rendelte el. Az 1500 német folyóirat legnagyobb része megszűnik. Első sorban a nehéz munkát végzők ellátását fogják ezután a német élelmiszerkészletkérdésekben biztosítani. (MTI)

Honvédeink ellentámadással részben megsemmisítették, részben Tordán túlra vetették vissza a románokat

A Magyar Távirati Iroda jelenti: A honvédezerkar főnökének jelentése szerint a sorozatos román határsértések, légitámadások és egyéb ellenséges cselekmények arra indították a ma-

gyar honvédséget, hogy szeptember 5.-én ellentámadást indítson a Kolozsvár ellen felvonult román csapatok ellen. Az ellentámadás során részben megsemmisítettük, részben pedig Tordán túl vissza-

vetettük a román csapatokat, amelyek nagy veszteségeket szenvedtek emberben és hadianyagban egyaránt. A nagyszámú fogoly között van a parancsnokló román tábornok is.

A kárpáti szorosok ellen indított valamennyi bolsevista támadást visszaverték

Berlin, szeptember 7.

A Német Távirati Iroda jelenti: Dél-Erdélyben a magyar csapatok sikeres ellentámadása részben megsemmisítette, részben pedig visszavetette az egyre nagyobb erővel támadásra felvonult román csapatokat. Délkelet-Erdélyben és a Keleti Kárpátoknál szétvertük a támadó bolsevistákat, akik a harcok során nagy veszte-

ségeket szenvedtek. Varsóban az egész Visztula-nyegyed felszabadítottuk és megtisztítottuk a terroristáktól. A Narva alsó folyásánál kemény harcok dúlnak. A Székelyföld északkeleti sarkában román erőket morzsolunk fel. A kárpáti szorosoknál a bolsevisták nagy erőkkel támadnak és a nyomás előterében az Ojtozi-szorost nyitult, ahol azonban visszave-

tettük őket. Az egyik Kelet-Kárpáti szorosnál, főleg a Gyimesinél, a bolsevisták fokozták támadásukat. Itt a német gránátosok visszavetették őket messze a szoroson túlra és Gyimesbükk községét is visszafoglalták. (MTI)

A „Catholic Herald” c. angol lap arról ír, hogy Olaszországban meglik a kommunizmus. A szövetségesek által megszállt Olaszországban a helyzet nagyon zavaros, a komplikált, de mindeneset homlokegyenest ellenkezik az Angliában élő olasz demokrata emigránsok koncepcióival. Kétségtelen, hogy az új kabinet legmarkánsabb egyénisége a kommunista Togliatti. Angliában nem tudják sajnos meglátni a tényt, hogy Togliattinál nem kommunista gondolkodású olaszról van szó, hanem olyan egyéniségről, ki Olaszországba való visszatérése óta 15 évig vezető szerepet játszott a Szovjetunióban. A Komintern-präsidium tagja volt. Az a bizalom, melyet Togliatti Moszkvától élvez bizonyítja, hogy oly uralomra tör Olaszországban, mely azt Moszkvához hajtja. Már eddig is a szovjetbefolyás a legnagyobb Olaszországban. Míg az angolok s a oroszok csak saját közérdekeiket fejezik ki az olaszországi viszonyok miatt, addig a kommunisták valódi politikai államférfiai képességekkel rendelkeznek s főképpen tudják, hogy mit akarnak. Az öreg Bonomi éppúgy, mint a többi demokrata antifasiszta csak félmegoldásokat s egyenletlenséget ismer s ezt használják fel a kommunisták arra, hogy minél több befolyást s hatalmat szerezzenek maguknak.

Vitéz Endre László államtitkár nyugdíjaztatását kérte

Budapest, szeptember 7.

A Magyar Távirati Iroda jelenti: Vitéz Endre László belügyi államtitkár beadta nyugdíjaztatása iránti kérelmet és ugyanak-

kor mint tartalékos főhadnagy harctéri szolgálatra jelentkezett. Vitéz Endre László szerdán vett búcsút a belügyminisztérium tisztviselői karától.

Hiába rohamezzák az amerikaiak Brestet

Berlin, szeptember 7.

A franciaországi harcokról jelenti a Német Távirati Iroda: Sedantól délkeletre egy német páncéloscsoport meglepetésszerűen betört az ellenséges állásokba és nagy veszteségeket okozott. Verdun-tól keletre megghiúsult az ellenséges támadás. Az amerikaiak

hatalmas erővel támadást intéztek Brest erődjé ellen. Heves harcok árán azonban az erőd előterébe egyes pontokon sikerült csak bejutniuk, ahol azonnal elreteszeltük őket és felőrleltek folyamatosan. Boulogne ellen 6-án megkísérelt támadás a német ellenállás megghiúsult. (MTI)

Japán tovább fokozza ütőerejét

Tokio, szeptember 7.

Tokióból jelentik: A japán országgyűlés új ülésnapjának megnyitására a Tenno császári leirat adott át, amelyben utal arra, hogy a mostani katonai helyzet komoly és itt az ideje minden erő

harcbevetésének. A kormánynyilatkozat szerint Japán a végső diadalig folytatja a harcot. Koiso miniszterelnök végül bejelentette, hogy a japán kormány a nép útjára adja a japán légerő tovább fokozását. (MTI)

Titokzatos szellem-szigetek

Ismertünk jó néhány szigetet, melyek vulkánikus okokból egyik napról a másikra feltűnnek a tengeren, hogy azután újból örökre elmerüljenek. Egyik legnevezetesebb ilyen szigetcsoport a szicíliai vízeken kb. száz évvel ezelőtti felszínre került Ferdinanda, mely pár hónap múlva egy éjszaka újból eltűnt. Sok sziget létezését a tenger alatti vulkánikus földmozgásoknak köszönheti. Ezeknek a szigeteknek egy része egészen rövidéletű, míg másokon évszázadok óta emberek élnek anélkül, hogy a sziget egy-egy is vulkánikus kitörések színhelye lett volna.

1893-ban a Sunda szorosnál elmerült Krakatau felsziget helyett két új szigetcsoport keletkezett. A Déli-tenger Tonga csoportjából vulkánikus kitörés alkalmából 1847-ben alámerült Amagura sziget. Pár évtizeddel később az előbbi sziget közelében feltűnt a Falken sziget, mely 3 km hosszú volt és 76 m magasán emelkedett a tenger színe fölé. Azonban ez a sziget sem volt hosszú életű, 13 évvel később alámerült. Egy vulkánikus kitörés 15 évvel később újra felszínre hozta, 100 m magasságban a tengerszint fölé. A szigeten ma is működő vulkán van.

Említsük még a 1871-ben lefektetett Camiguin szigetet, mely a Filippin szigetekhez tartozik és amelyen egy 1627 méteres hegy található.

Ezek a vulkánikus szigetek felmerüléseken kívül ismerünk más erő hatására létrejött szigetek is, melyek azonban inkább tavakban keletkeznek és pár nap alatt nyom nélkül eltűnnek. A németországi tavakon elég sok ilyen rejtélyes szigetet találunk. A porosz Sulze geológus a mult világ-háború előtt egy egészen érdekes kis szigetet fedezett fel az akkor porosz-mecklenburgi határon levő Zahren tavon. Az ottani lakosság elbeszélte, hogy a sziget egészen rendszeresen feltűnik időnként, azután megint alámerül. Livland-ban is van egy ilyen szabályosan feltűnő sziget, amelyen a környék parasztjai egyáltalán nem is csodálkoznak, ugyanis minden májusban vagy júniusban megjelenik egy négy-szögletes földdarab a tavon, melyre a parasztok állatjaikat átszállítják legelni, a szénát lekaszálják és ősszel az egészet vízszaviszki biztos talajra, mert szeptemberben egyik napról a másikra a sziget újra eltűnik. Svédországban a Rolangen tavon is van egy szabályosan fel- és lemerülő sziget, amelyen meg tölgy- és nyírfák is találhatók.

Ezeket a szigetekeket buja, izapagos, összefonódott vad növényzet jellemzi, melyeknek létezését megmagyarázza a szigetek periódikus mozgási állapotát. Az állóvizek moszatos, rothadásnak indult fenéknövényzete ugyanis erőteljes szánsavasszimuláció következtében gázbuborékokat termel, mely, mint a levegővel töltött gáz, feljebb emeli a szigetet. Természetesen minél erősebben süt a nap, az aszimuláció és vele a gázképződés is fokozottan nagyobb, annyira,

hogy egy egész földdarabot felemelni képes. Ősszel a kezdődő hideg megakadályozza a rothadást, a gázképződés megszűnik, minnek következtében a sziget automatikusan alámerül.

Természetesen aki a tudomá-

nyos magyarázatot nem ismeri titokzatosnak és csodálatosnak tartja ezeket a szigeteknek a keletkezését, mely körülmény alkalmas ad a nép száján keletkező számtalan, szellemekhez fűződő mese létrejöttéhez.

A szerecsenpilóta

A háború napról napra megújuló borzalmi között néha napján derűs jelenetek is adódnak, amelyek mosolyra készítik az embereket, azután elmerülnek a halálos hétköznapi tömkelegébe... Jelen esemény is, amelyet alább fogok elbeszélni, egy ilyen epizódja a körülöttünk lezajló eseményeknek.

Egy augusztusi forró napon a nap korongja lebukni készült az ég pereméről, miután egész nap pazarul szórta fényét és kiadós melegét a rábaközi mezőkre... Pilledten ültek az ágak között a máskor oly folyton ingó, mozgó nyugtalan cinkék is.

Izzadva, lustán ballagott ki a Rábaköz fővárosából úgy alkonyat tájban „Józsi”, a cigányprímás. A belső hűsítő már nem használt semmit neki a napokig tartó kánikulában. A rétek és mezőségek között kanyargó „Keszegérhez” igyekezett, hűsíteni óhajtván vízében lankad tagjait. Mert estére rugalmas kezére lesz szükség. Holnap a nagyságos „patikáros” úr születése napja lesz, estére a „banda” egy kis zenével akarná köszönteni. Hogy szépen zengjen a nagyságos úr kedvenc nótája, hogy: „Száz itte bort, százszál gyertyát” —, édes-bús nótája.

Józsi primás el is érte szerencsén a partot. Egy rekettyebokor aljában hamar leszórta a ruháit, és a vízbe vetette magát. A víz nagyot loccsanva, magába ölelve, eltüntette a barna testet, csak a koromfekete haja és ábrázata maradt felül a víz tükörén. Kéjesen gondolt ebben a helyzetben az estélyre. Szinte csorgott a nyála már, ha rá gondolt az eljövendő vacsorára, amely mindig kijárt a megtisztelő szerenád után...

De a sors másképpen rendelkezett. A mezőcsősz távolabbról észrevette, vagy hallotta-e a víz csobbanását és hivatásához híven, meg akart arról győződni, hogy mi történt a rekettyés bozótjában.

Óvatosan közeledett, és a félhomályban, a vízben —, egy fekete fejet pillantott meg. Hirtelen gondolattal azt állapította meg és a szallongó hírek még megerősítették azon gondolatát, no meg azon a napon légiriadó is volt, — hogy a vízben egy amerikai néger pilóta kuksól, — valami ejtőernyős. Gyorsan visszafordult és a mezei munkából hazatérő, néhány vasvillás embert összeszedve, megindultak, hogy a szerecsen pilótát nyakon csípjék...

Józsi primás ezalatt közelegve lubickolt az ér langyos vízében. Egyszer csak lépések zaja, és emberi hangok üttek meg a füleit. Felfigyelt a beszédre. Emberek közeledtek. Vasvillás alakok. A csősz vezette őket. Tisztán hallotta már a szavaikat. Eppen a csősz beszélt. Ő volt a szóvivő:

— Ezen a tájon kell lennie! Hallottam, amikor a víz loccsant! Valami amerikai ejtőernyős lehetett, mert igen fekete volt az illető. Bizonyosan néger.

— Majd kupáncsapjuk, ha ellenkezik, — hallatszott egy másik hang. Ezekre a hangokra a fürdőzőnek is meg lüdbörzött a háta, a kánikulai meleg ellenére is. Hamar a parthoz simulva, összenyalabolta a ruháit, és nagy loccsanással az ellenkező oldalon kiugrott a vízből, és felkötve a „nyulak bocskorát” —, a közeli uradalmi kukoricatábla irányában irradamodott, és pár pillanat alatt eltűnt a kukoricásban. A keresők meglepetve bámulták a pillanatok alatt leperdülő eseményt.

— Semmi nyom, semmi ruha nem maradt utána, állapítják meg a keresők. Ők pedig egy meztelen sötét alak elfutását látták mindannyian. Rövid tanakodás után valamelyik kibökte a szót: hátha valami barna, feketebőrű cigány fürdöhetett. Ez a megállapítás igen furcsán hatott a társaságra. Az egyik nyomban meg is jegyezte, hogy a cigány nem kedveli a vizet. De meg sem szokja teljes életében sem, vélekedik a másik.

Józsi primás ezalatt a kukoricában sietve magára kapkodta a gúnyját. Rémületében és a sötétben, a nadrágját húzta fel elsőnek. Fölébe került azután a fehér — „lengye magyar”. Sietve beosont az elsötétített városba. Egyenesen be a „Vidrába”. — Együtt várta már a „banda”.

Csodálkozó tekintetek fogadták, majd óriási hahóta. Józsi primás lihegve mesélte szokatlan kalandját.

— Ha el nem inalog, jól elpáholnak a sötétben a néger képiben. Ez még csak hagyján lenne, búslakodik tovább! Hanem, hanem, eluszott a vacsora is, a fene egye meg azt a vizet. Minek is kacérkodik a cigány a vízzel, amikor még ivásra is csak végső szükségben használja.

— Ugye most tudod! A „ragya” verjen meg, — morogja a brügös. Nagy feredő helyeken „muzsikáltam fiatal koromban, de soha sem mentem a feredőbe”. — A „fere-dés” az uraknak, meg a dámáknak való mesterség. Halászni is csak a vízpartjáról szeret a cigány!

— Hozzon egy „családit”, szólt a klarinétos a pincérnek. Lásunk hozzá, hátha „riadó lesz!”

— **MEGGYILKOLTÁK CHEVALIERT.** Az angol hivatalos hírszolgálat jelentése szerint a mauis-mozgalmak tagjai pénteken meggylkolták Maurice Chevaliert, a világhírű francia filmszínészt. A londoni francia főhadiszálláson a hír közzététele után kijelentették, hogy Chevalier halálhírét, eddig még nem erősítették meg hivatalos helyről.

Hány ember fér el a földön?

Sokat vitatott kérdés, hogy bolygónk gazdaságilag hány embernek adhat életheletheletet. Az emberiség várható népesedési szaporulatára az eddigi statisztikai adatok alapján csupán korlátozott terjedelemben lehet következtetni. A föld lakosságának száma a becslés szerint 1800 körül 775 milliót tett ki, 1850-ben már 1075 millió lakosa volt a földnek, míg 1900-ban 1540 millió. Ma a föld népességének számát 2000 millióra becsülik. Az egy évszázad alatt bekövetkezett rendkívüli szaporodást összefüggésbe hozzák az emberi lét térbeli segélyforrásainak fejlődésével, különösen a szubtrópusi országokban. Az emberi lét gazdasági adottságaira különös befolyással van a modern növény- és állattenyésztés. Ennek a föltevésnek helyességét bizonyítja az is, hogy például a Berlint övező terület egy részének silányabb minőségű talajából többet lehet kihalozni, mint Ukrajának rendkívül termékeny talaján. Fischer és Penck német tudósok kiszámították a föld népességének maximális határát: Fischer szerint ez a natár 6,2 milliárd, míg Penck a határt 8—9 milliárdra becsüli. Ilvenformán a föld mai összes lakossága a maximális lehetőségnek csupán 23—26, illetve 33 százalékát éri el.

Hány csillagot lehet puszta szemmel látni?

Általában szokásos a szabad szemmel látható csillagok számát végtelen milliárdokra, számtalanra becsülni. Azonban a híres bonni Arelander csillagász már 100 évvel ezelőtti világhírűvé vált és még ma is használt csillagkatalógusában összeállította azon csillagok jegyzékét, amelyek szabad szemmel láthatók. A katalógusban 3256 csillag szerepel, amelyek az égboltozat északi sarka és a 36 fokú déli szélességi kör között észlelhetők. Gyakorlatilag ez a szám adja meg ma is a szabad szemmel észlelhető csillagok összességét, tehát nem beszélhetünk a számtalan milliárdokra menő szabad szemmel látható csillagokról. Ha figyelembe vesszük, hogy a 3256 csillag az egész csillagos égbolt nyolctizedén helyeződik el és ezekhez hozzászámítjuk az égbolt két-tizedére, adéi sark körüli gömböcsüvekre jutó csillagokat, amelyeknek számát 844-ben becsülik, úgy a teljes csillagos égboltozatot szabad szemmel csupán 4100 csillag látható. Ez a szám olyan megfigyelőre vonatkozik, akinek szeme normális látású, tehát láthatósági határára hatódó kü világítási erejű csillagok esnek. Ritka az a szem, amely hetedvilágítási fokú csillagokat észlelhet, s ezeknek a számát 2000-re becsülhetjük. Tehát az ilyen rendkívül élesen látó szem is a teljes csillagos égboltozatot csupán 6 ezer csillagot láthat. Mindenesetre meglepő eredmény a laikus előtt.

Ammondó vagyok,

hogy a köszöntis bizon' ölig sok file. Majnem annyit, amennyi az ember. Ahhát. Mer a köszöntis lehet valóságos juótétemény is. Pildának okáér ott

ül vesánap dilután a fertővidéki háza előtt negy-öt ezomszigi-gyával Koloszar János gazda. Miér ne ülne? Arra megy a megyei autón az alispán úr s mikor meglátta Koloszarikat, odaszól a soffirgyának, állon meg esszik-rán, asztán kihajul a kocsi-bul, megemeli a finum nyuszkör kalapgyát s aszongya: „Aggyon Isten, Koloszar! Hogyan van no? Juól hát. Igen örülök, hogy kedves családja is megvan. Csak azt akartam. No, Isten vele!” Hát nem juótétemény ez a Koloszar uram falubéli tekintellének öregbítése szempontyából. Fenye nem. Iés nem íre föl egy onosz cselekedettel, mikor a nagy naccsága nem akargya eszevennyi a kisebb naccsága szies köszöntist vagy csak annyira viszonozza, hogy gyertyaszálme-redeken tartott fején valamellik szempilláját éppen hogy megbil-ientí? Bizony, bizony. Mennyivel szebb az, mikor az összetalálkszó felebarátok juókedvűjén megsü-ölök egymást iés minden közsónó mozdulatjuk szinte kátózza: mi hát őszintén, szívből örven-dezünk egyik a másikkal. Iés mennyivel kinszeredettebb cse-lekvis az, mikor az urifajta pon-tosan öt centit a bubgya föli emeli a tökfödőjt iés a fogafe-hértyit ekkis vicsoirással meg-mutassa a másikkal, csak azir, mekkövetem, mer az átkozott il-ledelem ikkivánnva. De van ol-lan urfille, aki a másik ember közöntistit eccerűen zsebrevág-tya. Nem mond rá se büi, se bāt, legfennebb billent egyet a buta fe-jivel, hogy juól van no! Ennil csak negyed fertállal különb az, kinek bár a süge szintén odara-gad a bubgyáho, de legalább a juóra való restesiggele a láccatot akargya tartanyi s evigbül elin-dittya a mancsát a vüvege irá-nyába, de asztán negyed- vagy feleuttyán visszalógattya, mintha aszondaná: ennil több fíaraccsá-ga csak nem verhetem magam tevigetted! No lássák, ennyi min-denfile a köszöntis. Ennyi ám. Vuót má riszem mindegyik fajtába: juóba, rosszba szelidítő-be és dühítőbe, őszintébe meg alattomosba, de ollanba, aki nem rigibe irt a Pejácsevics-közbe, még sose. Ha nem tünnek, ott van az üzlettye a Molnár István puskaműves urnak is. Rigen ő-merem, nagyon derik ember. Igen irti a mesterségit, ezir nagy a böcsülettye, kiváti a vadászok, a tiszt urak, no meg átalába a puskával foglatatoskodók között. Ezek a nipek mindig sűrűn ott nyüzsgönek a böttyába. Ahánszor csak emenek előtte, soha üres-sen nem látom. Ha csak akkor nem, mikor zárva van, de akkor usse látom. Ölig a hozzá, mast is uvvuót, szip napos nyári dilután, jámborul ellipegetek az üzlet

előtt, de mint mindig — igen szeretem a puskákat — a filse-mem belesótt bizony. Iés mit lá-tok? Molnár uram, derik szál naddarabb ember, éppen ott áll a műhel közepyin, s ennadarab puskát a jobb ábrázatáho szorít iés keményen céloz kifele. Fenye, aki jobban tuggya, a puskacső

tisztaságát vaj egyenességit ta-pasztalta-e ki, ién csak annyit láttam, hohát onnan belülről a fegyvermester ur egy valóágos puskával pontossan a fejemet ci-lozza s amikor ekaptya a pillan-tásomat, aszongya még juó han-gosan: „Alásszógája!” Ién nem tudom, monták-e má maguknak a fejükre cizott igazi puskával, hogy alásszógája, iés asse tudom, mit izeztek erre csipőn alul, meg cipőn fejl, ién csak a magam

irzisírói beszélhetek s ez az: igaz felebaráti szeretettel arra kirem Molnár puskaműves urat, hogyha máskor is cizoz, hát csak cizoz-zon, de semmikippen ne mondja hozzá azt, hogy: alásszógája! Ne ám. Mer azóta mindig az mo-toz bennem, hogy az utolsó itilet hangzásakor Mihál arkangyal is valahogy illenformán mongya majd az örökhálálra itilteknek: alásszógája! Hát csak azir. (—)

Az erdők gyilkosa

Irtá: Panyiczky Gyula

Amikor az újságokban gomba-mérgezési esetlekről olvasok, mindig bizonyosfoku lelkiismeret-furdolást érzek: miért nem irtam már eddig is valamilyen felvilá-gosító cikket. Hátha sikerült vol-na egy-két ember életét meg-mentenem. Viszont arra is gon-dolok ilyenkor: miért nem irtak mások is, főként felelős ténye-zők. Miért nem történik arról gondoskodás, hogy az amugy is kis létszámú magyar nép ne pusztuljon, veszen a gombamér-gezés következtében is? — Miért nem tanítják a gombaismeretet az összes iskolákban — az elemi-től kezdve? Miért nem irtják a mérgezőgombákat? Miért nem ad-nak jutalmat a vadőröknek, er-dőőröknek — meg másoknak is — az összerzedett s megsemmisí-tésre beszoigallatott mérgező gombákért? (Beezzeg rájár a rud a szarkára s az „erdők gyilkos, vörös kapcabetyárja”, a szegény rókáral) Még mindig olyan olcsó az emberélet nálunk?

Majdnem mindennap közölnek a lapok halálos gombamérgezési hirt. Gyakran egész családok pusztulásáról olvashatunk. Mi okozza ilyenkor a halálos mérge-zést? Semmi esetre sem a kárté-kony vadak elpusztítására ki-télt mérget magába szívott — különben ártalmatlan — gomba, sem pedig az ádáz mérgező növé-nyektől „felmérgezett” gomba, hanem egész biztosan a gyilkos galóca, (amantia phalloides, Giftknollenblatterschwamm). — Min-den bizonnyal ez a mérgező ke-gyetlenül gyilkosan ható galóca-fajta került a többi gomba közé a tapasztalatlan gombász „szák-mányában”.

Milyen könnyen felismerhető pedig ez a hatásában rettegett, kinézésére azonban egészen meg-nyerő-külsőjű gomba! Csak egy-szer kell róla alapöt oktatást hal-lani, mégha najzban, képen nem is látjuk magát a gombát. Akkor aztán nem fogjuk a csiperke, a zöld galambica, császargomba („úrigomba”) s a selyemgomba helyett a gyilkos galócát felszed-ni. (A leggyakrabban ugyanis az említett gombafajtákkal, különö-sen ezeknek fiatal példányaival té-vesztjük össze a gyilkos galócát.)

Miről ismerhetjük meg tehát biztosan a gyilkos galócát?

Minden esetben vizsgáljuk meg a gomba tönkjét (szárát), s különösen annak a földben ülő részét. (Piacon ne vásároljunk gombát tönkje nélkül!) A gy. ga-lóca tönkje tövén gumós, („knol-lig”), németül ezért: Knollenblätterschwamm). Látni fogjuk, hogy

a gumóból kinyuló (kiemelkedő) tönköt hártás, elálló — több-nyire repedezett — hüvely veszi körül. (Mintha tojásból bújt vol-na ki!)

Ez a gyilkos galóca főismerte-tő jele. (Hüvelye van még a csá-szargombának és a selyemgom-bának is, de a cs. gomba kalapja narancsvörös vagy sötét arany-sárga, s lemezei (sőt a tönkje is) mindig sárgák, a selyemgomba pedig tönkje tövén sohasem gu-mós, s hüvelye elrongyolódik.)

A gy. galóca kalapjának színe különbözik: fehér, citromsárga, sárgászöld, esetleg kissé barnás. Kalapján többnyire pikkelyes. Ezek a pikkelyek a burokból visz-szamaradt cafatok. Az eső azon-ban könnyen lemossa őket. A gy. galócának tönkjén — a kalap alatt — könnyen szakadó gyü-rűje van. A gy. galóca lemezei mindig fehérek. A gy. galóca eza-ga nem kellemetlen, olyan mint a nyers burgonyáé, néha — kü-lönösen ha már nem friss — émelygősen áizsszerű.

A tapasztalatlan gombász azon-ban ne szimatoljon: külsejéről ismerje fel a gombát! — Próbál-ja a tönköt kettétörni: ha az haj-lítható, akkor a gomba már gya-nus. Ez a körülmény persze nem mindig mérvadó. — (A zöld ga-lambica — mint a galambicák általában — törékeny, tönkjén gyűrűje nincs, hüvelye sincsen, tehát inkább csak teljesen fiatal korában téveszthető össze a gy. galóccal.)

A leggyakrabban csiperke (Champignon) helyett eszedik fel a gy. galócát. A „csiperkevadászok” tehát különösen vigyázza-nak! A fiatal csiperke lemezei szintén fehérek! A csiperke tönk-jének tövén azonban nincsen hü-vely, tehát csakis a tapasztalat-lan gombász esik áldozatul, (eset-leg a szerencsétlen, bizakodó hozzátartozókkal együtt).

A hangsúly tehát a „tapasztatlanon” van. Ezért tanításra, felvilágosításra van szükség, hogy a tévedések elkerülhetők legye-nek. A tanítás pedig elsősorban az iskola feladata volna. Aztán jöhetnének a tanfolyamok, elő-adások, stb. Az általam nyomda adjon ki kis, felvilágosító füzetet a gy. galócáról, illetve általában a mérgezőgombákról, s azt in-ven osszák ki az utcákon, mint a röpcédulákat.

Az volna a fontos, hogy ne egyék senki tévedésből gyilkos galócát. Hiába tudják újabban, hogy szőlőcukorral segíthet az orvostudomány a mérgezetten, mert a segítség a legtöbb esetben már késő lesz.

Állítsanak táblákat a gy. galóca pontos rajzával, színes ké-pével az erdei utakra, hogy a kezdő gombászok felismerhessék ezt a gyilkos „emberpusztítót”!

Az idén különösen „arat a ha-lál” a gy. galóca miatt, mert az esős idő következtében igen bő-ven terem ez az átkos növény-féleség.

Befejezésül még megemlítem: a szerencsétlenséget a legtöbb-szor az a téves felfogás okozza, hogy forrázva minden gomba jó. Ez nem igaz! Ismerni kell a gombát, nem pedig forrázni! A gyil-kos galóca ugyanis a forrázás után is „gyilkol”, a forrázással pedig a gy. gombát is ikteleníttük.

Sebészeti műtét — négyezer évvel ezelőtt

Prágában a chmihovi pályaudvar előtti parkban legutóbb földmün-kákat végeztek, amelynek során két guggoló helyzetben lévő em-beri csontvázra bukkantak, ame-lyek körülbelül 4000 évesek le-hetnek. A csontvázak közelében számos cserépedényt találtak, amelyek alapján megállapították, hogy a két sír — amelyek északi bevándorlók sírjai lehetnek — körülbelül Krisztus előtt 2000 körüli időből származhatik. Rop-pant érdekesség az a megállapi-tás, hogy az egyik csontváz koponyáját két ízben is meglékelték, ami azt jelenti, hogy ezt az elte-mettetett annakidején súlyos mű-tétnek vetették alá, amikor is az akkori kezdetleges eszközökkel koponyacsontjának egy részét ki-vágták. Abból, hogy a nyílás pe-remén a csont nem mutatja a gyó-gulás jeleit, arra lehet következtet-ni, hogy a beteg a műtétbe be-lehalt. Minthogy a leletről az ille-tékesek idejekorán tudomást sze-reztek, ennek az ókori sebészi be-avatkozásnak a bizonyítékát szak-szerűen lehetett preparálni a jövő számára.

Horvát lapok példányszáma

A zágrábi „Nova Hrvatska” 80.000, az ugyancsak zágrábi „Novi List” 50.000, a „Narodne Novine” 24.000, a „Nova Doba” 22.000, a „Hrvatska Riess” pedig 9.000 példányban jelenik meg a NJU közlése szerint.

Hirek mindenfelől

— HUSZEZER LIRA EGY ÚJ OLASZ BÉLYEGSOROZAT ÁRA. Minap jelent meg az olasz piacon egy új kibocsátású bélyegsorozat, amelynek a hivatalos ára 20.000 lira. A hatalmas összeg ellenére is a kereskedők és gyűjtők körében nagy az érdeklődés iránta. A sorozat öt bélyegből áll. Ezeket még a régi monarchikus időkben bocsátották ki s több darabon III. Viktor Emanuel feje látható. A bélyegeket egyszerű piros G. W. R. felülnyomással látták el, ami a köztársasági nemzeti gárda jelzése. A sorozatok száma nem ismeretes. Olaszország olyan nagy hatalmas bélyeg-készletekkel rendelkezett, hogy azok a Szociális Köztársaság megalapítása óta, közel egy éven keresztül, fedették a szükségletet. A Szociális Köztársaság első bélyegei csak a legutóbbi időkben kerültek forgalomba. A bélyegeket Olaszországban nyomták és a bombázások alkalmával összerombolt olasz műemlékeket ábrázolták.

— POSTAGALAMBOK A HEGYVIDÉK SZOLGÁLATÁBAN. A német alpesi szövetség hegyvidéki szolgálata 1938-ban Gmundenban egy postagalambállomást rendezett be. A postagalombokat iskolázzák és hegymászásokra és mászótúrákra magukkal viszik. Kézenfekvő, hogy balceretknél, mint hírósszeköttetési eszközök igen értékesek. Ujjában Solzkammergut különböző csúcsain vezettek olyan kísérleteket, amelyeknek célja, hogy a jelentéseket 3—4 perc alatt juttassák el Gmundenba. Rendszerint két galambot indítsanak útba, azonos jelentéssel, mert lehetséges, hogy a galambok egyike nem érkezik meg. A kísérletek, amelyek minden hegyvidéki gyalogvállalkozásra igen fontosak, eredményesnek mutatkoztak.

— KEVESEBB KÁVÉT TERMEL A VILÁG. A világ évi átlagos kávétermelése a harmincas évek közepén 23.6 millió métermázsra, a jelenlegi világháború kitörésének évében, 1939-ben 22.6 millió métermázsra volt. A termelés azóta állandóan esik, s a legutóbbi három évben 22.1, 20.6, és 17.6 millió métermázsra csökkent a világon. A nagy brazilai szárazság miatt az idén előreláthatólag még kisebb lesz a termés.

— MILYEN HATÁSSAL VAN A NŐKRE A SPORT? Dr. Knoll egyetemi tanár, a hamburgi egyetem sportorvosa intézetének igazgatója megvizsgálta azt a sokat vitatott kérdést: milyen hatással van a sport a nőkre? Véleménye szerint a könnyű atlétika mellett az uszás legkülönbözőbb formái azok, amelyek a nőket kezdetől fogva érdekelték és vonzották, mert ott — így mindenképp az ugrásnál — a nő mindazokat a női tulajdonságokat teljes mértékben ki tudja fejteni, amelyek egyéniségéhez illenek. Ezek a szépség, a mozgások nőies ritmusa és összhangja. A nők számára alkalmas sportok közé tartoznak még a síelésnél a műlesiklás, továbbá a táncok, a labdajátékok amelyek inkább a mezdulatók által folytatott követelik meg. Alkal-

matlanok a harcos jellegű férfias sportok, mint a jégheoki, vízpoló vagy rugbójáték. Arra a kérdésre, hogy a sport a nő elterjedéséhez vezet-e, azt lehet mondani, hogy, normális nőben a sport révén nem alakulnak ki férfias tulajdonságok. Viszont olyan asszonyok, akikben található bizonyos férfias vonás — az ilyenek egyáltalában nem ritkák —, a sport révén gyakran akaratlanul, de néha tudatosan is éppen ezeket a nem nőies tulajdonságokat fejleztik ki. Más kérdés, hogy a sporttevékenység később befolyásolja-e a gyermekek világrahozását, vagy pedig igaz-e, hogy a kiváló sportolónők között gyakran akadnak meddők. Mindkét kérdésre határozott nemmel lehet válaszolni, amit bizonyít a statisztika is. Eddig még semmiféle olyan női testgyakorlat nem ismeretes, amely a medenceizmokat — amelyek az említett szempontból szerepet játszanak — az általános fejlődésének meg, hogy abból bármiféle akadály származhassék.

— VÁLTHATÓ FACIPÓTÁLPÁK. Érdekes szabadalmat jelentett be az egyik norvég nagy cipőgyár. Olyan facipőtlapokat akar előállítani, amelyeket ki lehet cserélni. Eddig a fatalp a bőr felső részéhez szögekkel erősítették oda. Ez az eljárás javításoknál sok nehézséget okoz. Az új norvég találmány a felsőrést ideiglenesen köbeiktatott talprészhez erősíti és magát a fatalpat erre szilárdítja rá csavarok segítségével. Így az elkopott fatalpat könnyen ki lehet cserélni.

— A KECSKESZŐR MINT NYERSANYAG. A legtöbb európai államban, Oroszország kivételével a kecskenyírás ismeretlen. Németországban ujjában áttértek a kecskeszőr hasznosítására, mert megállapítást nyert, hogy egy kecske átlag 750 gramm kecskeszőrt szolgáltat, amely értékes nyersanyagot képez. A nyírás teljesen ártalmatlan, ha május-június hónapban végzik. Az így nyert nyersanyag, ipari feldolgozás után, különösen nemeszelmák gyártásánál nyer alkalmazást.

— BÜNTETETT FEDÉZTEK FEL A MACSKÁK. Berlinből jelentik: A Frankstadt melletti Kunzendorfban különös módon derült fény egy büntetetre. Az egyik szénapadlason a macskák újszülött holttestére bukkantak és azt kihurcolták az udvarra. A folytatott vizsgálat megállapította, hogy a gyermek anyja a majorban szolgáló 21 éves leány, aki az újszülöttet olóval ölte meg.

— EGESZ ERDELYRE, TOVÁBBA CSANAD ÉS BEKÉS MEGYÉKRE IS KORLÁTOZTAK AZ UTAZÁST. A Magyar Távirati Iroda jelenti: illetékes helyről közlik, hogy a jelenlegi utazási korlátozás alá vont területeken kívül a belügyminiszter az utazási korlátozást Csanád-Arad-Torontál k. o. e. Bekés, Szatmár, Szilágy, Kolozs, Szolnok-Doboka, Bistertec-Naszód, Máros-Torda, Csík, Udvarhely és Háromszék vármegye, valamint Szatmárnémeti, Kolozsvár, Márosvásárhely és Nagyváradi város területére is kiterjesztette.

A fent meghatározott területet érintő utazáshoz utazási igazolvány szükséges. Az utazási igazolvány kiállítása iránt a kért kis- és nagyközségekben a községi elöljáróságnál, a rendőrség működési területén a m. kir. rendőrség (rendőr-kirendeltség) vezetőjénél, Budapesten pedig a m. kir. rendőrség budapesti főkapitányságán kell előterjeszteni és egyúttal két (2) darab 6x9 centiméteres fényképet is be kell nyújtani.

— MAGYAR ÚJSÁGÍROK NÉMETORSZÁGI CSOPORTJA. Az Országos Magyar Sajtókamara elnöke, vitéz Kolosváry-Borcsa Mihály dr. államtitkár Mischek Ferenc berlini magyar újságíró bízta meg a magyar Sajtókamara németországi csoportjának megalakításával. Ez már meg is történt, Mischek helyettesül Szigethy Vilmost, a „Magyarság” berlini szerkesztőjét nevezte ki.

— MADRIDBAN FELEMELTÉK A KENYÉRADAGOT. A spanyol közlekedési hivatal közli, hogy a fővárosban és Madrid tartományban szeptember 1-étől kezdődőleg a kenyér fejadagját 150, illetve 200 grammra emeli fel naponta. Az új napi fejadag árát 35 centimoban állapították meg.

— A MOLY SOHASEM ISZIK VIZET. A ruhamoly kamrákban, ruhásboltokban és szekrényekben garázdálkodik. Bámulatos biztonsággal talál rá minden elrejtett ruhaneműre, gyapjanyagra, tollra és szőrmére. A ruhamoly számára minden ruhaszekrény, karos-zék, diván és általában minden kipárnázott bútor eszményi költőhely. A rombolást a pangróla-kő hernyók végzik. Színük a fehéres, fejük sötétes és rágiók nagyon erősek. Összerágják a szőrméket, tollakat, szöveteket és ezek anyagából szákszerű tokokat szőnek össze, amelyekben egy ideig benne laknak, majd végül sárgás bábokká alakulnak át. A hernyók a hosszú gyapjuszőroket egészben nyelik le, vizet sohasem isznak, noha száraz szaruanyagból táplálkoznak. Tetemes károkat okoznak és legjobb védekezéssel ellentét a ruhaneműek gyakori szelöltetése, kikefélése. Hogy a moly milyen károkat okozhat, azt legjobban bizonyítják egy tudósok a kísérletei. Ennek megállapításai szerint egy év alatt négy moly-nemzedék negyvenkét kiló gyapjanyagot tehet tönkre.

— ÁTALAKÍTOTTA A PORTUGÁL KORMÁNYT. Lisszaboni jelentés szerint Salazar kedden este új kormányt alakított, amelybe a régi miniszterek közül csupán Costa Lumbrals pénzügyminisztert vette át. Salazar a miniszterelnökség mellett megtartotta a külügyminisztérium vezetését is, a hadügyminisztériumot azonban Santos-Costa ezredes vette át, aki korábban államtitkár volt. A portugál fővárosban rámutatnak arra, hogy a kormány újjaalakítása a nemzeti erők nagyobb összefogását jelenti. Salazar miniszterelnök már többször hangsúlyozta, hogy a mostani időkben, amikor a háború végső szakasza felé közeledik, nem lehet parlamentis többséggel kormányozni, hanem olyan emberekre van szükség, akik teherbíróak és nem félnek az erőszakotól.

— HÁZASSÁG ÖT PERC ALATT. Koppenhágából jelentik: Az esbjergi törvényszék tízévi fogházra ítélte egy fiatal vádlottat, az ítélet után a vádlott kijelentette, hogy fogházbaszállítása előtt szeretne még gyorsan megnősülni. Kérését teljesítették és lehetővé tették, hogy a házasság azonnal létrejöhessen. A házasságkötés után az ifjú párnak öt percnél tovább nem engedélyezték. Az öt perc után a körülmények ellenére is a boldog fiatalasszony hazatért, a férjet pedig elvezették cellájába.

— SZERBIÁBAN BEFEJEZTÉK AZ ARATÁST. Szerbiában és Bánátnban a gabonaművek learatását befejezték. A kizárólag a szerb lakosság élelmézésére szolgáló kenyérmagmennyiségek számontartása és leszállítása ezzel kezdetét vette. A termés búzában és őszi árpában jónak mondható, nyári gabonaművekben pedig közepesnek. A kukorica, amelynek betakarítása ősre marad, szintén igen jól fejlődik. A hüvelyesek beszületése is kezdetét vette, s a termés megfelel a várakozásnak. A jó termés a kenyérmagvak feketepiacára is kihatással lesz, mert a zúgforgalmi árak máris lemorcsosodó irányzatot mutatnak.

— EGY ADAG SÜLT CSIRKE 31 PENGŐ 20 FILLER... Budapesten a Közellátási Hivatal ellenőrzési osztályának detektívei életermi razziaik során tettenérték a Rózsakávéház és Étterem fizetőpincéjét, Rozmann Istvánt, aki a jegy nélkül kiszolgált hús- és húsműveket a vendégektől tetemesen magasabb árat követelt. Rozmann István azzal mentegetődzött, hogy ezért kért magasabb árakat, mert arra Erős István kávéháztulajdonostól kapott utasítást. A Régi nyár Étterem tulajdonosa, Tori Gyula a jegy nélküli kiszolgált hús- és húsműveket adagonként többet számított megengedettnél, a jegy nélküli kiszolgált tésztáknál is többet követelt a vendégektől és ilyen értelmű utasítást utasította főpincéjét, Szendi Edét. A Kis Ludláb királyné-étteremben olyan hús- és húsműveket szolgált ki, amelyek az étlapon nem szerepeltek. A kiszolgált étel- és italjegyeket egyáltalában nem kérték. Egy adag sült csirkeért például 31.20 pengőt, két darab kenyérért pedig 40 fillért számítottak. Itt a számla összegéhez D. Tóth István fizetőpincér még külön 3 pengőt adott hozzá, azon a címen, hogy a vendégek semminek jegvet nem adnak. Tori Gyula, Szendi Ede, Rozmann István, Erős István, továbbá a Kis Ludláb királyné felelős vezetője, Elekcs Ernő és főpincér, Dr. Tóth István ellen árdagoltatás visszélése miatt a budapesti bír. ügyészségén eljárás indult. (MOT)

Felelősségvállaló
HETFO.
Felelős szerkesztő:
NOWINSZKY REZSŐ
Munkatársi főmunkatárs:
FARSKY TIBOR.
Kiadást felelős: KARDOS ANPÁD.
Eladja a Soproni Sajtóvállalat Rt.
Munkatársi igazgató: Máté Ernő
Lányvnyomdájában. Sopron.